

Leszkay András bácsi Moha-meséje

A Rex cirkusz szenzációja

Gyakran előfordul, hogy elém áll az utcán egy kisfiú, és így szól: „Moha bácsi! Tessék megdicsérni engem! Ma ötösre feleltem!” Alig megyek néhány lépést, elém penderül egy kislány, és ezt mondja: „Moha bácsi! Én már öt napja nem késtem el az iskolából! Tessék megdicsérni!” Három házzal arrébb megint egy kisfiú toppan elém: „Már nem használok csúnya szavakat! Tessék megdicsérni!” Úgy lépegetnek elém, mintha valami dicsérő-automata volnék, amelybe csak be kell dobni egy mondatot, s tüstént működni kezd. A rám függesztett büszke tekintetéből pedig világosan kitűnik, hogy azon se lepődnének meg, ha aranyozott babérkoszorút illesztenék homlokukra, vagy felnyúlnék az égre, és mellükre tűzném kitüntetésül a Napot. Én persze, amint tudjátok, örülök neki, ha valaki jól tanul és jó magaviseletű, s ha még a dicséret is fontos neki, meg is dicsérem szíves és baráti szavakkal. De miközben jó tanulásért vagy jó magaviseletért dicsérek valakit, mindig úgy érzem magam, mintha arra szólítottak volna fel: dicsérjem meg azt a körúti házat, amely előtt éppen állunk, dicsérjem meg, amiért nem dől össze. Dicsérjem meg a kocsit, amiért nem szakad bele az alatta lévő csatornába, és dicsérjem meg a kocsit, amiért forognak a kerekei. Egy szó, mint száz: én bizony nem látok benne semmi ünnepelni valót, hogy a gyermek, akinek a tanulás a feladata, annak rendje-módja szerint el is végzi ezt a feladatát, és azt se tekintem szenzációnak, hogy valaki nem késik el az iskolából. Bizony, éppen olyan természetesnek és magától értetődőnek tartom a jó tanulást meg a jó viselkedést, mint azt, hogy a ház szilárdan áll, a kocsit nem sza-

kad be és az autóbusz szalad. Persze nagyon szeretném, ha azok a gyerekek is természetesen tartanák a kifogástalan viselkedést, akik ma még dicséretet kérnek minden egyes ötösért, és büszkéek olyasmire, ami magától értetődik. Például arra, hogy nem használnak csúnya szavakat. Elgondolkodtam rajta a múltkoriban: tulajdonképpen miért is szeretném én olyan nagyon, hogy az ő szemükben se legyen több szenzáció a jószág. Amint ezen gondolkoztam, eszembe jutott egy történet az életemből. Hallgassátok meg!

Körülbelül húsz esztendővel ezelőtt egy nyári reggel elterjedt a híre Törpeháza, hogy aznap este cirkuszi előadás lesz a völgybéli faluban. Megtudtuk, hogy a cirkusz még nem érkezett meg, de falragaszok hirdetik, és az is rajta van a falragaszon, hogy valami „Góliát” is fel lép. Góliátról semmit se árult el a hirdetés, a vastag betűs „Góliát” nevet kérdőjelek keretezték.

Az idősebb törpék nemigen jártak le a vándorcirkusok előadásaira, ezúttal azonban mindnyájuk érdeklődését megmozgatta a „Góliát” név. Úgy gondolták: nagyon magas növésű, erős testalkatú férfit hirdet ezen a néven a cirkusz, azt pedig érde-

mes megnézni, mert – óriás. Elhatározták hát a családapák, hogy egész Törpeháza levonul az előadásra.

Énnekem aznap délután Nógrádverőcén volt valami dolgom, s onnan már egyenesen a völgybéli faluba mentem. Amint az erdei ösvényen lépegettem, egyszerre csak veszekedést hallottam a bokrok mögül. Két férfi veszekedett, egy vékony hangú meg egy vastag hangú. A vékony hangú azt kiabálta: „Nahát, Gyula, ez hallatlan! Jogtalanul követelődzik!” A vastag hangú ezt kiáltotta: „De igazgató úr! Ha nem táplálkozhatom rendszeresen, nem bírok öt embert emelgetni”. Az úton két cirkuszi kocsi állott. Pihentették a lovakat a meredek előtt. A kocsikon felírás: „Circus Rex”, s mellettük ott állt a két veszekedő. A vékony hangú nyilván Harry Rex volt, az igazgató, a vastag hangú pedig – természetesen is vastag és magas ember – nyilván Góliát, az óriás. Góliát tovább kiabált: „Igazgató úr elhitette velem, hogy nagyszerű műsora van, hogy én csak harmadrendű szám leszek, csakis ezért egyeztem bele ilyen kicsiny fizetésbe. Most kiderül, hogy én vagyok az egyetlen szenzációja. Akkor pedig magasabb fizetés dukál nekem! Ilyen kicsiny fizetésért nem teszem tönkre az egészségem! Tessék a dupláját fizetni!”

Csak akkor vettem észre, hogy az igazgató, ha nem is éppen részeg, de... erősen ittas. Bizonytalanul lengette a kezét Góliát orra előtt, és ezt kiáltotta: „Nem úgy, Gyula... nem úgy... Ahogy... megegyeztünk... az számít!” Gyula most már bömbölt: „Az számít, hogy igazgató úr becsapott engem! Egyezzzünk meg újra!” Erre azonban már nem felelt az igazgató, hanem tátott szájjal bámult. Mégpedig – engem bámult. Én ugyanis igazat adtam

magamban Góliát-Gyulának, és támogatni akartam egy-két szóval a kívánságát. Kiléptem hát a bokrok közül, de nem szólhatam egy kukkot se, mert az igazgató tüstént felém támolgott és boldogan vigyorogva kiáltotta: „Egy törpe! Egy igazi erdei törpe! Világszenzáció!” Nyilvánvaló, valami különleges lénynek vélt. Külsőm szerint valóban annak látszhattam. Csúcsos fővegem, övig érő, deres szakállam, széles bőrvem, csizmácskám egészen olyannak mutatott, amilyenek a képeskönyvek a mesebeli törpéket ábrázolják. Az igazgató az ittasságtól kissé nehezen forgó nyelvvel rebegte: „Tisztelt törpe úr! Nagyjelentőségű ajánlatot teszek önnek! Lépjön föl a cirkuszban! Vagyont... ön egész vagyont fog keresni nálam!” Gondolkoztam egy kicsit: segítek-e Gyula ügyén, ha beleegyezem, aztán bólintottam: „Fellepek.” Harry Rex felém nyújtotta tenyerét: „De már ma este is! Kezet rá!” Diadalmas tekintettel Gyulához fordult: „Na, Gyula fiam, fel is út, le is út, most már fütyülök rád!” Én azonban kacintottam Gyulának, s láttam rajta, hogy megérti jelzésemet: ne hagyja el a cirkuszt, az ő érdekében huncutkodom. Miután Harry Rex meg én kettesben maradtunk, s lépegetni kezdtünk a fölfelé cammogó kocsik mellett, megmondotta, hogy Kapornoki Ede az igazi neve, s megkérdezte, hogy én minek nevezem magam. A „Moha” név azonban nem tetszett neki: „Ez nem jó..., nem jó név, tisztelt törpe úr. Góliátnak fogjuk nevezni önt is... ez tréfásan utal a kicsinységére... és a plakátok is megmaradhatnak. Azt persze nem áruljuk el, hogy tud magyarul. Sokkal titokzatosabb lesz a személye, ha azt mondjuk, hogy valahol messze élt eddig, a hegyek között. Mondjuk Szicíliában, az erdőségek mélyén.”

Mialatt így tervezgette fellépésemet, folytonosan attól féltem, hogy megkérdi, nem ismernek-e engem a környéken. Erről azonban szerencsére elvonta a figyelmét nagy-nagy öröme, hogy felfedezett: egy „igazi erdei törpét”, no meg előhúzta zsebéből a pálinkás flaskóját, azt faggatta helyettem. Az pedig, amint kide-

rült, csak a mutatványáról kotyogott neki.

Cirkusznak csupán azért lehetett nevezni Kapornoki úr mutatványos vállalkozását, mert kör alakban állították fel a három padsort, s bekerítették a területet ponyvával. A sátor felállításában a többi artistával együtt Góliát Gyula is részt vett. Az igazgató azonban rá se nézett. Elbocsátottnak tekintette.

Már besötétedett, s már égtek az acetilén lámpák a sátorban is, amikor megszólalt a trombita, pufogni kezdett a nagydob, az artisták pedig kivonultak az emelvényre a falu gyülekező lakossága elé. A ponyva mögött a sátorban csak Gyula meg én álldogáltunk. Engem már leborítottak egy tarka selyemkendővel. Az igazgató sorra bemutatta artistáit, s végül rólam kezdett beszélni: „Ragyogó műsorunk utolsó számaként pedig önök elé fog lépni – Góliát! Góliát az eleven rejtély! Góliát a titkok titka! Góliáthoz hasonló emberi lényt még soha senki nem látott! Góliát egyetlen példány! Góliát utolsó tagja egy titokzatos, elpusztult népnek! Góliát világszenzáció! Íme, nagyérdemű közönség! Vessenek már idekinn is egy pillantást erre a világsodára...” Ekkor azonban torkán akadt a szó. Kikukucskáltam két ponyva közt, hogy lássam, mi történt. Az történt, hogy megérkeztek az előadásra – Törpeháza lakosai. A hallgatóság előre engedte őket, s vagy nyolcvan törpe sorakozott fel az emelvény előtt. Ugyanolyan öltözötű, ugyanolyan hosszú szakállú, mint

én, az állítólagosan „egyetlen példány”.

Emberről én még úgy meglepődni, ahogyan Kapornoki úr meglepődött, nem láttam. Kidülledő szemmel bámult a törpékre, tárogott, levegő után kapkodott. Le lehetett olvasni az arcáról a gondolatait: Ezeknek mutasson ő be engem „soha nem látott szenzációként”? Eleven rejtélyként? Hiszen akkora hahota törne ki, hogy összerogyna a sátor!

Végül nagy nehezen összeszedte magát, és hátrasúgta Gyulának: „Jöjjön ki! Maga lép föl!” De Gyula visszasúgta: „Csak akkor, ha dupla fizetést ad.” Harry Rex fogcsikorgatva bólintott, aztán folytatta a kikiáltást: „Ez a világszenzáció, íme itt áll önök előtt: Góliát, az óriás!” Amikor pedig befejezte mondkáját, berohant a táborba és bömbölte: „Hol az a Moha úr? Hadd számolok el vele!” Azt az elszámolást azonban nem vártam meg. Ekkor én már kint álltam a sátor előtt Törpeháza lakosai között, aztán mindnyájan bevonultunk az előadásra. Meregette ugyan ránk erősen a szemét Kapornoki úr, de hát... gyakorlottabb szem kellett volna hozzá, hogy a sok egyforma öltözötű, nagyszakállú törpe között felismerjen engem, az ő huncut „világszenzációját”.

Kedves kis barátaim! Arra a kérdésre kerestünk feleletet, miért is szeretném én, ha egyikőtök se tekintené szenzációnak a jó tanulást és a jó magaviseletet. Ez a történet megfelel rá. Az igazgató nem mutathatott be engem szenzációként a Rex cirkusz törpe közönsége előtt, amint nem mutathatta volna be Gyula-Góliátot sem olyan közönség előtt, amely óriásokból áll. Törpék szemében nem szenzáció a törpe, óriások szemében nem szenzáció az óriás, és az igazán jó gyermekek szemében nem szenzáció – a jóság. Persze, mondjátok csak el nekem ezután is sikereket, meg is fogom dicsérni a jó tanulókat, jó magaviseletűeket, de nagyon szeretném, ha a lelketek legmélyén a jó tanulást is, a jó viselkedést is éppen olyan természetesnek tartanátok, mint azt, hogy a levegő átlátszó, a víz folyékony, a tűz pedig forró.